

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odůvodnění rozhodnutí z pohledu judikatury Ústavního soudu

Požadavek na řádné odůvodnění rozhodnutí obecných soudů patří mezi základní atributy spravedlivého procesu. Přesto je běžnou praxí, že soudy svá rozhodnutí náležitě neodůvodňují, a zatěžují tak řízení vážnou procesní vadou, což je důvodem pro napadení rozhodnutí opravným prostředkem. Tento článek stručně shrnuje dosavadní judikaturu Ústavního soudu k požadavkům na řádné odůvodňování soudních rozhodnutí.

GLATZOVA & Co.

Základní náležitosti odůvodnění

Podle ustálené judikatury Ústavního soudu je řádné odůvodnění rozhodnutí součástí institutu práva na spravedlivý proces. Ten je upraven nejen v mezinárodních smlouvách [1], ale i ve vnitrostátním právu [2]. Konkrétní náležitosti odůvodnění v civilním řízení stanovuje zejména § 157 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“), přičemž toto ustanovení se týká jak rozsudku, tak usnesení. Soud by měl v odůvodnění rozhodnutí uvést: (i) čeho se žalobce v řízení domáhal a z jakých důvodů, (ii) jak se k tomu vyjádřil žalovaný, (iii) které skutečnosti má soud za prokázané a které nikoliv, (iv) důkazy, o které opřel svá zjištění, (v) úvahy, kterými se při hodnocení důkazů řídil a proč neprovedl i další důkazy, (vi) závěr, jaký učinil o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce. Odůvodnění rozhodnutí by mělo být současně přesvědčivé.

Ačkoliv se výše uvedené jeví jako samozřejmé, v praxi tomu tak zdaleka není, a tak je Ústavní soud nucen každý rok nespočet rozhodnutí rušit pro jejich nepřezkoumatelnost právě z důvodu chybějícího, nedostatečného nebo jinak nevyhovujícího odůvodnění.

Podle Ústavního soudu musí soud v odůvodnění rozhodnutí řádně a logicky argumentovat, na základě jakých úvah k rozhodnutí došel. Soud musí předeštit své myšlenkové konstrukce, odůvodnění musí být racionální a soud se nesmí omezit pouze na odkaz na příslušné zákonné ustanovení či spisovou značku jiného soudního rozhodnutí. Zejména nevyplývá-li právní řešení bez dalšího ze zákonného textu, musí soud své právní úvahy v odůvodnění pečlivě vysvětlit. [3]

Povinnost vypořádat se s námitkami účastníků řízení

Podle konstantní judikatury Ústavního soudu se musí obecné soudy vypořádat s námitkami uplatněnými účastníky v řízení, a to „způsobem odpovídajícím míře jejich závažnosti“. [4] V opačném případě tím soud založí nepřezkoumatelnost rozhodnutí a tím obvykle i jeho protiústavnost. Pokud totiž nejsou jasné důvody rozhodnutí, otevírá se tím cesta k libovůli soudního rozhodování, což je zcela proti zásadě právního státu a právu na spravedlivý proces.

Soudy se v odůvodnění nemusí vypořádávat s každou jednotlivou námitkou účastníka řízení, zvláště pak, pokud jde o námitky marginální či námitky zjevně obstrukčního charakteru. To mimo jiné

vyplývá i z ustálené judikatury Evropského soudu pro lidská práva, která říká, že ani z Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nevyplývá povinnost obecných soudů podrobně reagovat na každý argument účastníka řízení. [5] Se závažnými a konkrétně formulovanými námitkami účastníků řízení, které mají vztah k projednávané věci a které jsou zásadní pro samotné rozhodnutí, je však soud povinen se v odůvodnění rozhodnutí vypořádat, a to maximálně transparentním a logickým způsobem, ze kterého bude „myšlenková operace“ soudu zřejmá. [6]

Argumentace účastníka řízení jiným rozhodnutím v obdobné věci

Zásadní problém činí obecným soudům případy, kdy účastník řízení poukáže na předchozí rozhodnutí soudu v obdobné věci. Ústavní soud k tomu ve své ustálené judikatuře opakovaně uvádí, že takový poukaz na obdobné rozhodnutí je „argumentem, který má potenci daný spor rozhodnout“. [7]

Jak vyplývá i z judikatury Evropského soudu pro lidská práva, soud musí vzít takový argument v potaz a vypořádat se s ním v odůvodnění svého rozhodnutí, což však soudy často opomíjí. Jedná se o projev práva být v řízení slyšen a projev zájmu veřejnosti na poznání důvodů soudního rozhodnutí. [8]

Soud nemá povinnost rozhodnout stejně jako v účastníkem předloženém soudním rozhodnutí. Naopak, soud má právo závěry v takovém rozhodnutí odmítnout, v odůvodnění svého rozhodnutí však musí pečlivě vysvětlit, proč názory v předloženém rozhodnutí nepovažuje za relevantní. Tím legitimuje své vlastní rozhodnutí a současně ukáže, že správný výklad práva zvolil on sám.

Opomenuté důkazy

Obecné soudy jsou kromě výše uvedeného povinny vypořádat se i se všemi důkazy předloženými účastníky řízení, respektive se vším, co v průběhu řízení vyšlo najevo a má vztah k projednávané věci. [9] Není však povinností soudu vyhovět všem uplatněným důkazním návrhům účastníků řízení. Dle zásady volného hodnocení důkazů má soud právo i neprovést navrhované důkazy, pokud dle jeho názoru nemohou přispět k objasnění věci. V takovém případě je ale soud povinen vyložit, z jakých důvodů tak učinil.

Tzv. opomenuté důkazy vznikají zejména v situacích, kdy je účastníky řízení navrženo provedení určitého důkazu, přičemž soud navržení důkazu bez odpovídajícího odůvodnění zamítne či o něm opomene rozhodnout. To znamená, že v příslušném odůvodnění o něm ve vztahu k jeho zamítnutí není zmínka žádná či toliko obecná a okrajová, která zjevně neodpovídá povaze a závažnosti projednávané věci.

Takový postup má však ústavněprávní deficit spočívající v porušení základních práv a svobod účastníků řízení, neboť není v souladu s jejich ústavně zaručeným právem na spravedlivý proces.

Výjimky z usnesení nevyžadujících odůvodnění

Ačkoliv ustanovení § 169 odst. 2 OSŘ vyjmenovává určité typy usnesení, které nemusí obsahovat žádné odůvodnění, existují situace přímo vyžadující odůvodnění i takovýchto usnesení. Dle judikatury Ústavního soudu je ustanovení § 169 odst. 2 OSŘ výjimkou, kterou je třeba interpretovat restriktivně, neboť obecně tato usnesení sice nemusí být ze zákona odůvodňována, okolnosti konkrétního případu si však mohou žádat, aby soud i takové usnesení odůvodnil. [10]

Příkladem může být rozhodnutí o věcné příslušnosti podle ustanovení § 104a OSŘ. Ústavní soud k

němu uvádí, že za situace, kdy účastníci řízení ve svých vyjádřeních k věcné příslušnosti zaujmou stanovisko odporující názoru daného soudu, lze legitimně po takovém soudu požadovat, aby se s argumentací účastníků řízení v odůvodnění rozhodnutí alespoň stručně vypořádal, a to přesto, že zákon takovou povinnost explicitně neukládá.

Závěr

Povinnost řádně odůvodňovat rozhodnutí není jen zbytečným formalismem. Účelem racionálního a logického odůvodnění je mimo jiné zaručení transparentnosti a kontrolovatelnosti rozhodování soudů, vyloučení libovůle a rovněž zajištění legitimacy soudního rozhodování jak v očích samotných účastníků řízení, tak široké veřejnosti. Absence řádného odůvodnění způsobuje nepřezkoumatelnost rozhodnutí a zatěžuje celé řízení vážnou procesní vadou.

Mgr. Jiří Koubek

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

Fax: +420 224 248 701

e-mail: office@glatzova.com

[1] Například Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

[2] čl. 36 Listiny základních práv a svobod

[3] Nález Ústavního soudu ze dne 24.11.2016, sp. zn. II. ÚS 2588/16

[4] Nález Ústavního soudu ze dne 29.8.2017, sp. zn. III. ÚS 593/17, nález Ústavního soudu ze dne 3.10.2006, sp. zn. I. ÚS 74/06

[5] Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Luka proti Rumunsku ze dne 8.2.2011 č. 5450/02

[6] Nález Ústavního soudu ze dne 23.1.2008, sp. zn. I. ÚS 2568/07

[7] Nález Ústavního soudu ze dne 31.7.2017, sp. zn. III. ÚS 1167/17

[8] Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Tatishvili proti Rusku ze dne 22.2.2007 č. 1509/02

[9] Nález Ústavního soudu ze dne 3.10.2006, sp. zn. I. ÚS 74/06

[10] Nález Ústavního soudu ze dne 2.12.2013, sp. zn. I. ÚS 3161/13

Další články:

- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)